

יציאת מצרים, שעבוד מצרים (3)

קשה ובפרך הם לכאורה שני דברים שונים, כי הרי בפרך משמעותו עבודה המפרכת ושוברת את הגוף שהיא קשה יותר מעבודה קשה. כיצד א"כ מביא בעל ההגדה ראייה לעבודה קשה ממה שנאמר שמצרים העבידו את בני ישראל בפרך? בספר "אחרית שלום" כתב לבאר זאת כך: כאשר אדם נלקח לעבוד בעבודת המלך, נחשבת בעיניו עבודה זו עקשה ביותר. אבל אסיר שנשלח לארץ גזרה לעבוד בפרך, והוא מוצא חן בעיני המלך, אשר פוטר אותו מעבודתו, ולוקח אותו כדי לעבוד בעבודת המלך, הרי בעיניו נחשב הדבר כאילו יצא מאפילה לאורה, כי ביחס לעבודת פרך, עבודת המלך נחשבת כיציאה מעבודות לחרות. המצריים היא משעבדים את בני ישראל בעבודת פרך, המשברת ומפרכת את הגוף, אבל לעתים היו מעבדים אותם 'רק' בעבודה קשה, שאינה עבודת פרך, עבודה זו היתה נחשבת בעיניהם כאילו קבלו מתנה. לכן אומר בעל ההגדה: ויתנו עלינו עבודה קשה, אותה עבודה קשה נחשבת היתה בעינינו כמתנה, "ויתנו", ומדוע נחשבה עבודה זו כ'מתנה'? לכך מביא ראייה: כמה שנאמר: ויעבידו מצרים את בני ישראל בפרך, ומכיון שעבדו בפרך, נחשבה בעיניהם אותה עבודה קשה כ'מתנה'

ומתוך האור "יציאת מצרים"

בכי של תקוה אל מול בכי של יאוש

בתיא בת פרעה, בשומעה את התינוק בוכה, אמרה: מילדי העברים זה. כיצד הצליחה בתיא לקבוע על פי בכיו של משה שהוא מילדי העברים? בספר "מרביצי תורה מעולם החסידות" מספר אחד מקרוביו של רבי מרדכי חיים מסלונים זצ"ל אודות זכרון מפעים שנותר חקוק בתודעתו מקריאת מגילת איכה במחיצת רבו באחת השנים. באותה שנה פרעה הערבים ביהודים, בחוץ שכלה החרב וקצרה עוד ועוד בני אדם, שחטאם היחיד היה עצם הולדתם, ובחדרים שורה אימה. ישובים היינו מתי מעט בסמוך לרבי, תאר המקורב, ורבי מוט"ל קרא את קונות בקולו החרישי והמאופק. הבטתי בו וחשבתי לעצמי: מענין, אפילו אנחה אחת אינה בוקעת מגרונו. אבל כאשר הגיע למילים: חסדי ה' כי לא תמנו כי לא כלו רחמיו, בפרק שלישי של מגילת איכה, לא הצליח יותר לשלוט ברגשותיו ופרץ בבכי נסער שזעזע את כולנו.

באתו רגע נזכרתי ברעיון ששמעתי מפיו, המבדיל בין בכיו של גוי לבין בכיו של יהודי. בכי של גוי, הסביר הרבי, נובע מיאוש ואילו בכיו של יהודי כולו אומר תקוה. משום כך כאשר שמעת בת פרעה את קול בכיו של משה רבינו, היא שמעה בכך את קול התקוה הבוקע

פרעה בתפיסתו את עם ישראל בעצם נקודת החיים ביטלם מהיות לעם.

סוד מצרים הוא מלשון מיצר. בכל מהלך ההיסטוריה של העם היהודי לא מצינו שכלל ישראל נשלטו בצורה כזו כפי ששלט עליהם פרעה. בכל שאר הגלויות שעברו על כלל ישראל לא היה אחד שהיתה לו אפשרות לתפוס את עצם נקודת החיים של כלל ישראל, את "דם הנפש", כולם, מלבד פרעה אשר שלט על כל העולם באותה צורה בה ישלוט משיח צדקנו לעתיד לבוא (שמו"ר פט"ו ז). פרעה, ברצונו לשעבד אליו את ישראל, "תפס אותם בגרון", כביכול, כלומר, הוא סתם את המעבר שבין הראש לגוף. היתה זו תפיסה בעצם נקודת החיים, שהיא אותה התפשטות הקרויה דעת המעבירה את ההכרה השכלית בהשי"ת, אמיתתו ויחודו שבראש אל האיברים, שהם עיקר האדם, וכך הצליח להפסיק את השפעת כח הדעת. פרעה היה היחיד אשר הצליח להפסיק לחלוטין את החיות של כלל ישראל, וביטלם מהיות לגוי, עד אשר כל זמן היותם המצרים לא היו בגדר ישראל כלל, אלא נעשו בבחינת "עובר" במעי מצרים, וכמו שנאמר על יציאת מצרים שהיתה בבחינת לקיחת "גוי מקרב גוי" (דברים ד. לד). והוא לשון קרביים, חלק פנימי מתוך גוי אחר. עובר בולט מעט מאמו וניכר עליה שנמצאת בתוכה אישיות העתידה להתקיים בתקופה מאוחרת יותר, אך סו"ס "עובר ירך אמו", וכעת אין לאותו עובר כל עצמיות משלו.

וכן היה מצבם של כלל ישראל במצרים: אמנם הם היו בולטים וניכרים, שהרי היו "מצויינים שם", שלא שינו שמם לבושם ולשונם. עדיין נותרו בהם כוחות מסויימים אשר באו לידי ביטוי בכך שנאמר עליהם "ויאמן העם", אך עכ"פ כח העבודה זרה שבהם היה הרבה יותר חזק, הם לא היו בגדר כלל ישראל, אלא היו חלק מהאומה המצרית. ומתוך כך היה עליהם קטרוג נורא בשמים: הללו עובדי ע"ז והללו עובדי ע"ז. לכן אנו אומרים בהגדה של פסח: אילו לא הוציא הקב"ה את אבותינו ממצרים הרי אנו ובנינו משועבדים היינו לפרעה במצרים. ומשם הוציא אותנו השי"ת לאויר העולם, מאחר ותפיסת פרעה היתה תפיסה בעצם נקודת החיים שלא היה ניתן בשום אופן להשתחרר ממנה בכוחות עצמנו, ורק הקב"ה בכבודו ובעצמו הוציאנו משם לחרות עולם.

רב פינקוס בספרו "פסח ספירת העומר, שבועות"

העבודה קשה היתה בבחינת מתנה

בהגדה של פסח אומרים: ויתנו עלינו עבודה קשה, כמו שנאמר: ויעבידו מצרים את בני ישראל בפרך. עבודה

ממנו. הנה כי כן חסדי ה' לא תמנו, וכך ידעה כי מילדי העברים זה.

ומתוך האור "ציצית מצרים"

אמונה ובטחון נחוצים לגאולה

הציווי המקורי שנאמר למשה היה "ובאת אתה וזקני ישראל אל מלך מצרים", אך בפועל נאמר: "ואחר באו משה ואהרן ויאמרו אל פרעה..." הם לבדם ללא ליווי הזקנים. בביאה זו הוכיחו משה ואהרן שהם בעלי בטחון בהקב"ה שהם יודעים שאין עוד מלבדו, ושאינ שום הבדל בין אדם לפרעה מלך מצרים. ה"חזון איש" נהג לומר, שמי שיש לו אמונה, עדיין אין זה אומר שיש לו בטחון, אבל מי שיש לו בטחון, ברור שיש לו גם אמונה, ההסבר לכך הוא, שאמונה היא דרגה נמוכה מבטחון. יתכן שאדם יאמין, אבל לא יגיע לדרגה של בטחון בה', מאידך גיסא אם יש אדם שיש לו בטחון, מוכרח שיש לו אמונה, שהרי במי הוא בוטח? משה ואהרן בעמדם אצל פרעה הוכיחו שהם בעלי בטחון בהקב"ה ולא רק בעלי אמונה. זה הכח שעמד להם להגיע עד אליו ממש. "בא", ראשי תיבות בטחון אמונה וגם בזכות אבות, בכח בטחונם ואמונתם הצליחו משה ואהרן בשליחות שהוטלה עליהם, "בא אל פרעה". כח זה רמז גם בשמותיהם, בראשי התיבות ובסופיהן משה אהרן מצטרף ל"אמונה", מתחילתם ועד סופם היו משה ואהרן חדורים באמונה, ומשום כך לא חששו לגשת לפרעה. לא רק מנהיגים חדורי אמונה נדרשו לעם ישראל, גם העם עצמו זכו להיגאל בזכות אמונתם בהש"ת. תחילת תפקידם של משה ואהרן היה לבשר לעם ישראל: "ה' אלוקי אבותיכם נראה אלי... לאמר פקוד אתכם ואת העשוי לכם במצרים" (שמות ג. טז), ורק לאחר שהעם האמין ניתן היה לגשת לשלב הבא ולדבר עם פרעה.

ומתוך האור "ציצית מצרים"

ביניהם: הקב"ה לא הניח לפרעה לסיים את מלאכת כריתת הראש מהגוף, ואילו על החמץ נאמר ונכרתה, ניתוק מוחלט. משום כך, הפעולה הראשונה הנעשית על ידינו עוד לפני ליל הסדר היא סילוק ענין ה"פרעה" מתוכינו, והוא ענין ביעור ושריפת חמץ.

רב פינקוס בספרו "פסח ספירת העומר, שבועות"

הלכה: חיוב בדיקת פירורי חמץ

כתב מ"ב (סי' תלא סק"ב): אם יהיה החמץ בביתו גזרינן שישכח ויבוא לאכול לכן תיקנו חז"ל שאעפ"י שמבטל לא סגי אלא צריך לבדוק ולבערו מן העולם. ובפסקי תשובות (ה' אות ד) כתב: והסכימו הרבה פוסקים שצריך בבדיקת חמץ לחפש גם אחר פירורי חמץ פחות מכזית ולהעבירם מביתו, ואף שאמרו בגמ', פירורים לא חשיבי ואינו עובר בכל יראה, מ"מ זה דווקא לענין שאין צריך לבטלם, אבל עדיין יש חשש שיבוא לאוכלו, וכחשש שמא יבוא לאוכלו לא חילקו בין פירורים לגלוסקה שיש בו כזית.

פתגם: העין רואה לפני שהשכל מבין. שמחלה

חקירה: מנחת העומר

חלק מקורבנות הרגלים, או מצוה נפרדת רק כדי להתייר את איסור חדש (משנת יעבץ או"ח כה-א ד"ה ואשר: רמב"ם, להתיר איסור חדש) ספר "קובץ יסודות וחקירות"

סיפור: מעשה כסיל

שאלו למגיד מדובנה: מה טעם נקרא יצר הרע בשם כסיל? השיב המגיד: לפי שכל סוחר נקרא על שם הסחורה בה הוא נושא ונותן. ספר חד לחלק חלק ב' (דף סא)

מזל טוב ליום הולדת של בתי אסתר בת מלכה

שבת שלום

יוצא לאור לרפואה שלימה של דינה בת מרים, רפאל יהודה בן מלכה, אליהו בן מרים, שלמה בן מרים, חיים אהרן לייב בן רבקה, שמחה ג'וזת בת אליז, חיים בן סוזן סולטנה, סשה שלום בן דבורה רחל, אבישי יוסף בן שרה לאה, אוריאל נסים בן שלמה, פייגא אולגה בת ברנה זרע של קיימא לרינה בת זהרה אנריאט. לעילוי נשמת: ג'ינט מסעודה בת ג'ולי יעל, שלמה בן מחה, דניאל בן רחל, רפאל שלמה בן אסתר.

